

МЕРИ БЕСОН
Художничката

МЕРИ БЕСОН

Художничката

Превела от английски:

Емилия Ничева-Карастойчева

ИК „ЕМАС“

Mary Basson

SAVING KANDINSKY

© Mary Basson, 2014

Мери Бесон

ХУДОЖНИЧКАТА

Превела от английски: *Емилия Ничева-Карастойчева*

Оформление на корицата: *Златина Зарева*

© ИК „ЕМАС“

Всички права запазени!

На Алекс, Дънкан, Джейкът и, разбира се, Стив.

Съдържание

Първа част

- 1. Планинската палитра 15
- 2. Маси и столове 45
- 3. Заоблени линии 75

Втора част

- 4. Картички и снимки 115
- 5. Мурнау в пет картини 143
- 6. Сладко и кисело 177
- 7. Послания 207

Трета част

- 8. Черният цвят на въглена 233

Четвърта част

- 9. Оловото предсказва бъдещето 253
- 10. Змии 263
- 11. Път към къщата за птици 307

Пета част

- 12. Изглед от планината 345

*Чест и труд присъщи са дори на старостта.
Смъртта закрива всичко; ала нещо преди края,
благородно дело, може още да се свърши,
достойно за сражавалите се със боговете.*

От „Одисей“, Алфред Тенисън

Първа част

Кохел

Ранното лято на 1902

В планинската хижа момчетата пееха Шуберт. Наобиколили широкото огнище с буен летен огън, те стояха по двама – тенори, баритони, басове – вперили очи в партитурите, преписани от одного за всички. Вътре момчетата пееха „Wie schön bist du“ и гласовете им чертаеха отчетливи паузи. Ниските тонове напояваха нощта със сладост. „Wie schön bist du“, пееха те. „Колко си красива...“. Ела обаче не беше с тях; не беше вътре и не пееше. Стаена под балдахина на дърветата край хижата, тя стоеше облежната на стар бряст, обрасъл с гъст бръшлян. Тъмнозелени листа се сплитаха в къдриците ѝ. Вдигнатото ѝ лице търсеше неговото, отново и отново.

Първа глава

Планинската палитра

Кохел

Ранното лято на 1902

ПРИСВИЛА ОЧИ във въздуха с цвят на роза, Ела спря и се заслуша. В сън наяве ли го чува? Облегна велосипеда на близкото дърво и застина неподвижна, напрегнала слух да долови подсвиркването. Вятърът разлюля туфите синчец, порозовели в ранната светлина. Към пладне щяха да станат лазурносини, на свечеряване – да потъмнеят като индиго. Не се чуваха обаче нито стъпки, нито звук от свирка. Той сигурно се криеше зад нея, подсмиваше се. Ела се обърна с надеждата да го зърне. Видя само овала на хълма със слънчеви склонове, изпъстрени с лавандула, и дипли мъх сред скалите. Добре. Денят не се побира в някакво подсвиркване. Тя разположи краката на триножника между мъхнатите еделвайси. Слънцето се издигна, обагри въздуха в кайсиево и цветовете на деня изпълниха съзнанието ѝ. Не оставиха място за заслушване. Най-сетне можеше да заработи.

Отвъд каменистия хребет снопове светлина превръщаха водите на Кохелзее в гладък бял поднос. Езерният

бриз облъхваше бреговете, прокараваше гребен през червените ясписови жилки по скалите и повдигаше ръба на жълтата ѝ шапка. Тя завърза панделката по-здравео под брадичката си и прихвана с кламер листа за скициране. Искаше да улови контраста на облаците, впримчени между две черни възвишения над сияйното езеро. Не смяташе да очертава върховете на хълмовете. Щеше да ги изобрази като диагонални граници, удържащи нещо въздушно и ефимерно. Облаците също щяха да останат без точни контури. По-скоро реещи се, безтегловни празнини. Облаци-мехурчета. Не, и това не. По-безформени. За миг ѝ се стори, че очите я подвеждат; не успяваше да улови облаците – как бавно се издигат, вплътняват се, после изтъняват полека. Ушите ѝ, обхождащи склона и тъмната гора, не чуваха никакво подсвиркване.

Светлината помръкна и късният следобед погълна облаците. Тя нави листа, прибра въглена в тенекиена кутия и избърса почернелите си ръце в тревата. Свали прес-тилката през глава, обърна я наопаки и я сгъна спретнато. Прибра внимателно жирафските крака на триножника и го сложи в платнена чанта. Метна раницата си на гръб и подкара велосипеда към хижата. Оглеждаше се постоянно. Никакво подсвиркване.

Трапезарията с тъмни греди пустееше. Ела зае обичайното си място до масата точно когато другите нахлуха вътре – гръмогласни и шумни с чашите, водата и сребърните прибори.

– Габриеле! – подвижна някой. – Цял следобед не те видяхме.

– Госпожица Мюнтер! Неуловима както винаги! – подсмихна се друг.

– Бях край есерото. – Ела се обърна към момчето до нея. – Професор К. беше ли с вас?

– Не знаеш ли? Отиде на гарата да посрещне съпругата си. Идва от Мюнхен.

Сърцето ѝ се сви. Не, прииска ѝ се да възрази. Не, не... Момчето сигурно се е объркало. Или тя не е чула правилно.

– Съпругата му ли?

Ела смачка салфетката.

– Ще остане тук до края на лятото – ухили се Донкер от другия край на масата.

– Зрител – намигна Палме.

– Винаги може да се разчита на професор К. – Мюленкамп избарабани по масата.

Ела се извини и стана, макар че госпожа Пунтел още не бе започнала да сервира супата и говеждото. Изкачи тежко стълбите и тръгна по тесния коридор. Едната ѝ ръка закриваше устата, пръстите на другата се впиваха в дървената ламперия на стената. Ела влезе в стаята си. Пребори се с желанието да се разридае и легна. Зави се през глава със студената бяла покривка. Заплака. Силата на една-единствена дума я бе променила.

Съпруга. Той имаше съпруга, а тя, Ела, не беше жената отпреди минути. Тогава бе момиче, наострило слух да чуе възлюбения си; момиче, избрано от велик мъж; момиче, за което този мъж би пожелал да се ожени. Сега бе глупачка. От няколко седмици – не, по-отдавна – е целувала семеен мъж, мъж със съпруга. И не само го е целувала. Била е готова да му се отдаде изцяло. Почти се бе случило. Тя искаше да се случи.

Всъщност допуснатата грешка не я учудваше. Открай време не знаеше как да се държи с хората. В краткия ѝ досе-

гашен живот достатъчно глупости, неловки и срамни гафове, неправилни преценки. Дори като ученичка усещаше колко е непригодна; почти не излизаше с други момичета, рядко участваше в игрите им. Не знаеше как да се смее, да се шегува, да си шушука с тях. Не знаеше, че е самотна.

Страховете ѝ се потвърдиха през един дъждовен следобед. Помаиваше се в дневната и подслушваше.

– ... Защото на Ела нещо ѝ има ли, мамо? – позна гласа на Еми. – Може да говори, да... Само дето непрекъснато е мрачна. Според мен нещо не е наред. Подай ми синия конец, моля.

– Баща ти мислеше, че като тръгне на училище, ще излезе от черупката си... Но, да, затова я водя на доктор. Баща ти обаче смята... – Майка ѝ замлъкна. – Ела? Ти ли си, миличка? Седни тук, при мен и сестра ти.

Не каза на никого какво е чула и не помнеше да е посещавала доктор. Думите „нещо не е наред“ обаче отекваха в ушите ѝ с години.

На осмия ѝ рожден ден баща ѝ подари комплект въглени и дебел скицник. Подаръкът я смути. Очакваше обичайната нова рокля от мама и книги от Еми и Карл. Не знаеше обаче какво да прави с въглените.

– Тези моливи са вълшебни – баща ѝ я вдигна в масивния си скут. – Кажеш ли им, ще проговорят. Погледни дървото до портата. Или пътеката към къщата. Смело ли е дървото? Усмихва ли се пътеката? Упорита ли е къщата? Накарай моливите да ни покажат какво виждаш.

Отначало Ела не разбираше какво показва върху хартията. Въгленът обаче стоеше удобно в ръката ѝ, сякаш черната пръчица е допълнителен пръст, живее успоредно с другите и е добре сработен с палеца, показалеца, кутретото. Разбираше едно – с въглена в ръка говори някак.

Известно време рисуването изглеждаше приятно като приятелство. Тя се заемаше с него, все едно отваря врата на стая, където може да се разхожда сред форми и образи. Направляваше пространството като хореограф на танцова трупа. Застани така, казваше на права линия, прегърнала я през рамо. Или: „Наведи се тук“. Не използваше обаче думи. Работеше ли, бе недосегаема дори за собственото си съзнание. Докато срещна професор К., разбира се. Тогава допусна грешката.

Тя изрита обувките си. Глупачка! Отметна завивките. Глупачка! Той бе с повече от десет години по-възрастен от нея; уважаван мъж, изключително привлекателен, ненадминат. Защо да няма съпруга? Хората казват, че мъжете се възползват, но виновната бе тя. Не знаеше как да приема вниманието му. Каква ли суета я бе подтикнала да се помисли за заслужила интереса му? Точно тя! Очите ѝ се насълзиха и Ела стисна клепачи. Беше си въобразила, че ако му позволи да я целуне, той ще се ожени за нея.

Колко много бяха целувките! Помнеше три в Мюнхен. Всъщност тъй често беше съживявала наум тези първи нощи, че изпитваше колебания. Все пак може би бяха три. След лекциите, когато дъждът ги застигна на път към трамвая. И още две идната вечер. После в деня точно след началото на летния семинар в планината, когато тя падна от велосипеда – и това се брои. Не беше истинско падане, разбира се, по-скоро бавно накланяне към пътя. Накрая стъпалото ѝ се хлъзна върху камък и тя седна тронаво на земята. К. остави колелото си легнало и дойде да ѝ помогне. Топлите му устни докоснаха изжулената ѝ кожа. През онази нощ целувките му досягаха най-изпълнени със смисъл места. Седем, доколкото си спомняше. Понякога е трудно да се установи къде свършва една целувка и за-

почва нова. Пръстите ѝ не бяха забравили и досега долините по гърба му под ризата.

Следобед на другия ден обиколиха езерото с колелата, за да рисуват на открито. В далечния край, скрити от останалите студенти, се целунаха пак. После той скочи от тревата и подкара бързо към лагера. Тя се притесни, че не му е приятно с нея. Навярно я мисли за наивна. Снощи всъщност – толкова глупаво, като се замисли сега – му позволи да я изведе навън, докато другите пееха. Далеч зад хижата под тежките сенки на брястовете, той я прегърна крепко и я целуна – колко? – единайсет пъти. Или дванайсет? Облегната на дървото, тя усещаше тялото, хълбоците му, притиснати в нейните. Усещаше как нейното тяло се стопля и омеква. Позволи му да погали гърдите ѝ през блузата, удивена не само от удоволствието от ласката, но и от своята дързост. Тръгна след него по тъмните стълби към стаята му, изпълнена с желание да го приеме в себе си и да го задържи там. Когато вдигна резето и вратата се отвори обаче, тя долови колебанието му и се отдръпна. Да се отдадеш на мъж по този начин не е леко решение. Все пак той е неин учител. И освен разговорите за изкуство, почти не го познава. Майка ѝ – ако беше жива – щеше да се ужаси. Дори Еми не би одобрила. Тя обаче го желаше.

Ела избърса бузи с широкия подгъв на блузата си.

– Не се дръж като гъска.

Макар изречени гласно, думите изглеждаха недостатъчни.

Общо двайсет и пет. По една целувка за всяка година от живота ѝ. Беше се влюбвала и преди в женен мъж, неверен мъж. Перлена светлина се промъкваше през единствения прозорец на спалнята с висок таван.